

บทที่ 9

บุคลิกภาพ และ การประเมินบุคลิกภาพ

บทที่ 9

1. ความหมายของบุคลิกภาพ
2. ความสำคัญของบุคลิกภาพ
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล
- 3 การจัดประเภทพฤติกรรมตามแบบบุคลิกภาพ
- 4 ทฤษฎีบุคลิกภาพ
- 5 การประเมินบุคลิกภาพ
- 6 แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพ

1. ความหมายของบุคลิกภาพ

- **บุคลิกภาพ หรือ Personality** มาจากภาษาลาตินว่า **Persona** แปลว่า **หน้ากาก** ซึ่งหมายถึงหน้ากากที่ชาวกรีกใช้ในการแสดงละคร เมื่อสวมหน้ากากเป็นตัวอะไรก็ต้องแสดงบทบาทไปตามนั้น แต่ถ้าจะอธิบายคำว่าบุคลิกภาพให้ชัดเจนแล้วนับว่าเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากนักจิตวิทยาแต่ละท่านได้ให้คำจำกัดความแตกต่างกัน เช่น
- **กอร์ดอน อัลล์พอร์ต (Gordon Allport)** อธิบายว่า “บุคลิกภาพ เป็นการจัดและรวบรวมองค์ประกอบของแต่ละคน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดเอกลักษณ์และแบบแผนเฉพาะในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม”
- **กึ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2540)** อธิบายว่า “บุคลิกภาพ เป็นแบบแผนของพฤติกรรมบุคคล อันเป็นผลรวมของลักษณะภายนอก และลักษณะภายในของบุคคล อันทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้เขาแตกต่างไปจากบุคคลอื่น”

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะ โดยส่วนรวมทั้งหมดของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย **ลักษณะภายนอก** ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง และ **ลักษณะภายใน** ได้แก่ นิสัยใจคอ ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม อารมณ์ ซึ่งคุณลักษณะทั้งหลายเหล่านี้เป็นตัวกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมการแสดงออกจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันมีผลทำให้บุคคลนั้นแตกต่างไปจากคนอื่น

พันธุกรรม

จิตใจ

การเลี้ยงดู
สิ่งแวดล้อม

เกิดจาก

Personality

[บุคลิกภาพ]

บุคลิกภาพ คือ อะไร เกิดจากอะไร

<https://www.youtube.com/watch?v=0Xea84z2CkA>

2. ความสำคัญของบุคลิกภาพ

กিজา บานชื่น (2564) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพมีผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมเป็นอย่างมาก โดยพิจารณาจากประเด็น ดังนี้

2.1 เกิดความมั่นใจ ผู้มีบุคลิกภาพดีจะมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น ทำให้กล้าแสดงออกเพราะคนอื่น ๆ ที่พบเห็นจะให้ความสนใจและเชื่อมั่น

2.2 มีการคาดหมายพฤติกรรม ถ้ารู้ว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร จะทำนายได้ว่าในสถานการณ์จะแสดงพฤติกรรมอย่างไร

2.3 มีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถบอกได้ว่าบุคคลหนึ่งแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่งได้ โดยอาศัยการสังเกตดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอแก่ตัวบุคคลนั้น ๆ บุคลิกภาพช่วยให้สามารถจำ รู้จัก และเข้าใจ บุคคลแต่ละคนได้ ตลอดจนรู้วิธีที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนเหล่านั้นได้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในสังคม

2.4 มีการตระหนักในเอกลักษณ์ของบุคคล บุคลิกภาพจะทำให้คนมีลักษณะเฉพาะตัวเป็นของตนเอง และเป็นแบบอย่างแก่เยาวชน

2.5 มีการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ การที่รู้บุคลิกภาพของบุคคลอื่น ทำให้ปรับตัวกับเขาได้ง่ายขึ้น เอาชนะศัตรูได้ และแก้ปัญหาได้

2.6 การสร้างสัมพันธภาพ รวมทั้งสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ดี คนที่มีบุคลิกภาพดี เป็นพื้นฐานแห่งการศรัทธาเชื่อถือแก่ผู้พบเห็น ได้รับการช่วยเหลือและ การติดต่อด้วยดี ได้รับความสะดวกสบายในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

2.7 เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม คนที่มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ใคร ๆ ก็เรียกร้องต้องการ ชอบที่จะให้อยู่ในกลุ่ม ทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล

เดิมศักดิ์ คทวณิช ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันไปและสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของแต่ละคนแตกต่างกันนั้นเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ พันธุกรรม และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

พันธุกรรม (Heredity)	สิ่งแวดล้อม (Environment)
<p>อิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของบุคคล ส่วนใหญ่จะพบว่าบุคลิกภาพในส่วนของคุณลักษณะภายนอกหรือทางร่างกายนั้นจะได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น บุคลิกลักษณะด้านรูปร่างหน้าตา เส้นผม สีผิว ความสูง ความเตี้ย ลักษณะทางเพศ กลไกการทำงานของร่างกายบางอย่าง แม้กระทั่งโรคภัยไข้เจ็บบางประการ นอกจากนี้บุคลิกภาพที่เป็นลักษณะภายในบางอย่างที่เชื่อว่าจะได้รับการถ่ายทอดจากพันธุกรรมด้วย เช่น ด้านสติปัญญา เป็นต้น</p>	<p>สิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลมากกว่าพันธุกรรม ประกอบด้วย ครอบครัว สถานศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน รวมไปถึงสังคมทุกระดับที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ด้วย ซึ่งจะให้ประสบการณ์ต่าง ๆ แก่บุคคล จนสั่งสมขึ้นเป็นบุคลิกภาพเฉพาะบุคคลนั้น</p> <ol style="list-style-type: none">ประสบการณ์ร่วม (Common to Culture) หมายถึง สมาชิกในสังคมเดียวกัน ได้รับประสบการณ์ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ ทศนคติ วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี โดยประสบการณ์จะถูกถ่ายทอดในลักษณะของมรดกสังคม จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งประสบการณ์เฉพาะ (Individual Experience) การที่แต่ละคนเติบโตมาจากสังคมเดียวกัน แต่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปในั้น นอกจากเป็นเพราะแต่ละคนมีพื้นฐานทางพันธุกรรมในการกำหนดสภาพทางร่างกายและสติปัญญาที่แตกต่างกันแล้ว ยังเนื่องมาจากการที่บุคคลนั้นได้รับประสบการณ์เฉพาะที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู การสั่งสอนจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ พระ หรือผู้สอนศาสนาที่แตกต่างกันอีกด้วย

4. การจัดประเภทพฤติกรรมตามแบบบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพดั้งเดิมอธิบายบุคลิกภาพเป็นแบบ โดยยึดหลักว่าลักษณะนิสัยหลาย ๆ อย่างของบุคคลจะแสดงออกอย่างเกาะกลุ่มกัน (Typology) ลักษณะหลาย ๆ อย่างที่เกาะกลุ่มกันนั้นจะแสดงออกร่วมกันอย่างคงเส้นคงวา ซึ่งรวมเรียกว่าแบบบุคลิก **ทฤษฎีแบบบุคลิก** มีหลายทฤษฎีเราจะศึกษาเพียงบางทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพไว้อย่างครบถ้วนได้แก่

4.1 ทฤษฎีแบบบุคลิกภาพอธิบายตามธาตุในกายและอารมณ์ (A Chemical Typology Temperament)

4.2 การจัดประเภทแบบบุคลิกจากลักษณะรูปร่าง (A Physical Typology Body Type)

4.3 การจัดประเภทแบบบุคลิกจากการแสดงออกของพฤติกรรม (Behavior Typology : Psychological Characteristics)

4.4 การจัดประเภทแบบบุคลิกตามลักษณะนิสัย (The Classification of Traits)

4.1 ทฤษฎีแบบบุคลิกภาพอธิบายตามธาตุในกายและอารมณ์ (A CHEMICAL TYPOLOGY TEMPERAMENT)

Hippocrates ซึ่งรู้จักกันว่าเป็นบิดาแห่งวิชาแพทยศาสตร์ เป็นผู้สนใจจัดประเภทบุคลิกภาพ และเรียนรู้ถึงลักษณะนิสัยในแต่ละแบบของบุคลิก เขาเชื่อว่าการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพในร่างกายของแต่ละบุคลิก ถ้าธาตุน้ำภายในร่างกายของบุคคลใดมีน้ำหนักโน้มไปทางใดมาก เขาก็จะมีพฤติกรรมหรือลักษณะอารมณ์ไปตามลักษณะของธาตุนั้น ดังตาราง

ธาตุน้ำ	ลักษณะอารมณ์	ลักษณะนิสัย
โลหิต	ร่าเริง	ใจดี แจ่มใส มองโลกในแง่ดี
น้ำดีสีเหลือง	ฉุนเฉียว	โกรธง่าย ทำตามอารมณ์
เสมหะ	หงอยเหงา	เคลื่อนไหวช้า เฉยเมย
น้ำดีสีดำ	อารมณ์เศร้า	ซึมเศร้า ขริม เพ้อฝัน

นักทฤษฎีสมัยใหม่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากหลักการดังกล่าว โดยศึกษาการหลั่งฮอร์โมนจากต่อมไร้ท่อต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า ต่อมไร้ท่อของแต่ละคนมีขนาดและน้ำหนักไม่เท่ากัน ต่อมไร้ท่อที่ใหญ่จะหลั่งฮอร์โมนมากกว่า และมีผลต่อการแสดงอารมณ์ตามชนิดของฮอร์โมนนั้น ๆ เช่น บุคคลที่มีต่อมหมวกไต (Adrenal Glands) ขนาดใหญ่มักเป็นผู้ที่มีอารมณ์วิตกกังวลง่าย สรุปได้ว่าจำนวนและชนิดการหลั่งของฮอร์โมนสัมพันธ์กับการแสดงออกของอารมณ์

นอกจากทฤษฎีอธิบายแบบบุคลิก โดยอาศัยปริมาณฮอร์โมนแล้ว ยังมีทฤษฎีอื่น ๆ ที่สนใจเกี่ยวกับสารเคมีในร่างกายอีก โดยเฉพาะได้เน้นถึงการเกิดปฏิกิริยาของเส้นประสาทอัตโนมัติ Parasympathetic และ Sympathetic ซึ่งอาจจะกระตุ้นให้อวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายทำงานมากขึ้นหรือน้อยลง บุคลิกภาพของบุคคลมักเป็นไปตามชนิดของเส้นประสาทที่ควบคุมการทำงานมากกว่า บางคนมีลักษณะอารมณ์เป็นไปตามเส้นประสาท Sympathetic บางคนมีลักษณะอารมณ์เป็นไปตามเส้นประสาท Parasympathetic เช่น คนที่ตระหนกตกใจง่ายมักเนื่องมาจากการทำงานของเส้นประสาท Sympathetic ซึ่งทำให้หัวใจเต้นแรงและเร็วขึ้น เป็นต้น

4.2 การจัดประเภทแบบบุคลิกจากลักษณะรูปร่าง (A PHYSICAL TYPOLOGY BODY TYPE)

นักทฤษฎีบุคลิกภาพกลุ่มนี้เชื่อว่าลักษณะรูปร่างสัมพันธ์กับลักษณะบุคลิกภาพ เช่น คนอ้วนมักเป็นคนร่าเริง คนผอมเป็นคนเคร่งขรึม

ในปี ค.ศ. 1963 Ernest Kretschmer ศึกษาคนไข้จิตเวชและสรุปว่าลักษณะรูปร่างของบุคคลแบ่งออกเป็น 3 จำพวก

- 1) Asthenic คือ ผอมและสูง
- 2) Pyknic คือ เตี้ยและอ้วน
- 3) Athletic คือ มีกล้ามเนื้อ

ในปี ค.ศ. 1942 W.H. Sheldon นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ศึกษารูปร่างของคนและจัดประเภทบุคลิกภาพตามลักษณะรูปร่าง (Somatotypes) โดยวิธีจัดสัดส่วนของร่างกายอย่างละเอียด แล้วหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะรูปร่าง ลักษณะอารมณ์และลักษณะนิสัย ซึ่งสามารถสรุปผลดังตาราง

รูปร่าง	อารมณ์	ลักษณะนิสัย
Endomorphy (อ้วนกลม)	Visceratonia	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบสะดวกสบาย - ชอบพักผ่อนนอนหลับ - ชอบเข้าสังคม - เคลื่อนไหวช้าปฏิกิริยาโต้ตอบช้า - เมื่อมีปัญหา มักต้องการคำปรึกษาเพื่อให้คนอื่นช่วย
Mesomorphy (กล้ามเนื้อ)	Somatotonia	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบการผจญภัย - ชอบมีกิจกรรม - โผงผาง มักส่งเสียงดัง ชอบการแข่งขัน - เมื่อมีปัญหาก็ใช้กำลังช่วยตัวเอง
Ectomorphy (ผอมบาง)	Cerebrotonia	<ul style="list-style-type: none"> - ความคิดคับแคบ ไม่ยืดหยุ่น ไม่ชอบเข้าสังคม - ไวต่อความรู้สึกมาก นอนไม่ค่อยหลับ - เมื่อมีปัญหาอยากอยู่คนเดียว

แต่นักจิตวิทยาบางคนได้ทดสอบวิธีการของ **Sheldon** โดยทดสอบนักศึกษาชายปี 1 จำนวนหนึ่งหมื่นคน **ผลที่ได้พบว่า** ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะรูปร่างอารมณ์และบุคลิกภาพ ไม่มีนัยสำคัญในเชิงสถิติเลย **ดังนั้นทฤษฎีบุคลิกภาพที่อ้างรูปร่างจึงไม่เป็นที่ยอมรับศึกษาในปัจจุบัน**

4.3 การจัดประเภทแบบบุคลิกจากการแสดงออกของพฤติกรรม (BEHAVIOR TYPOLOGY : PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS)

ทฤษฎีแบบบุคลิกที่มีชื่อเสียงและอิทธิพล คือ แบบบุคลิกภาพที่เรียกว่า Introvert – Extravert ของ Carl Jung นักจิตวิเคราะห์ชาวสวิส Jung อธิบายว่าโดยทั่วไปมีบุคคล 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 คือ นักไปทางด้านเก็บตัว (Introvert) ซึ่งมีลักษณะร่วมคือ ซื่อาย เก็บตัว ไม่ชอบสังคม หมกมุ่นแต่เรื่องของตัวเอง

แบบที่ 2 คือ นักไปทางด้านแสดงตัว (Extravert) ซึ่งมีลักษณะร่วมคือ ตรงไปตรงมา ภาวะต่อแบบแผน ชอบเข้าสังคม ค่อนข้างเป็นนักสู้

จากการศึกษาต่อมาพบว่า บุคคลที่มีลักษณะเก็บตัว หรือแสดงตัวอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวพบน้อยในสังคม บุคคลส่วนใหญ่มีลักษณะที่เรียกว่าก้ำกึ่ง (Ambiverts) คือ มีลักษณะทั้งสองแบบถ่วงดุลกันในคนหนึ่ง ๆ แต่อาจมีแบบไหนมากกว่ากันแล้วแต่สถานการณ์

4.4 การจัดประเภทแบบบุคลิกตามลักษณะนิสัย (THE CLASSIFICATION OF TRAITS)

ทฤษฎีลักษณะนิสัย อธิบายลักษณะนิสัยโดยเฉพาะซึ่งสามารถอธิบายบุคลิกภาพได้ว่าประกอบด้วยลักษณะใดบ้าง

4.4.1 Raymons B. Cattell เป็นผู้ศึกษากว้างขวางที่สุดในกลุ่มนักจิตวิทยาพวกแรก que ศึกษาลักษณะนิสัยของคนซึ่งบรรยายโดยใช้คำคุณศัพท์ 17,953 คำ ตามที่ Allport & Odbert ได้รวบรวมไว้และในปี ค.ศ. 1946 เขาได้เก็บข้อมูลจากประชากรมากมายจากสายอาชีพต่าง ๆ กัน และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบแยกแยะออกเป็น **ลักษณะนิสัยส่วนผิว (Surface Traits)** ของบุคคลที่สังเกตได้จากพฤติกรรมภายนอก เช่น หัวดี อหิสรระ อคทน ซึ่ง เป็นชุดลักษณะผิวที่เข้ากลุ่มกันและมีค่าสหสัมพันธ์สูงในบุคคลเดียวกัน ต่อจากนั้นเขาได้รวบรวมลักษณะนิสัยส่วนผิว ให้มีรายการสั้นเข้าอีก โดยวิเคราะห์ตัวประกอบ ลักษณะส่วนผิวหลาย ๆ ลักษณะที่เกาะกลุ่มกัน **สรุปเรียกว่าลักษณะนิสัยซ่อนเร้น (Source Traits)** ซึ่งเป็นพฤติกรรมต้นเงื่อนจริง ๆ มีอยู่ 16 อย่าง และลักษณะค้ำกันเป็นคู่ ๆ เช่น พึ่งตัวเอง ตรงข้ามกับพึ่งพาพวกพ้อง หรือ ใฝ่อิทธิพลตรงข้ามกับคล้อยตาม และเรียกลักษณะนิสัยเหล่านั้นว่า **ลักษณะนิสัยทั้ง 16 ของบุคลิกภาพ (16 Personality Traits)**

4.4.2 J.P. Guilford (1959) ได้จัดประเภทลักษณะนิสัยต่าง ๆ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ลักษณะนิสัยประเภทพลังใจ (The Motivational Traits) ซึ่ง Guilford เรียกว่า **Hermetic** เกี่ยวข้องกับความ ต้องการ ทักษะ และความสนใจ เช่น ความก้าวร้าว ความอดทน ความอิสระ ความสนใจด้านอาชีพ และวัฒนธรรม

2) ลักษณะนิสัยประเภทอารมณ์ (The Temperament Traits) เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางอารมณ์ พฤติกรรม สามัญ เช่น ความเชื่อมั่น เป็นคู่ค้ำกับสภาวะปมด้อย หุนหันพลันแล่นคู่ค้ำกับรอบคอบ สุขุม พฤติกรรมทางอารมณ์ เช่น ระวังคู่ค้ำกับหุนหัน หนักใจคู่ค้ำกับใจเย็น พฤติกรรมทางสังคม เช่น เด็ดเดี่ยวคู่ค้ำกับขี้อาย

4.4.3 H.J. Eysenck นักจิตวิทยาชาวอังกฤษเป็นอีกท่านหนึ่งที่ศึกษาทฤษฎีลักษณะนิสัย โดยใช้เครื่องมือทดสอบ ทางจิตวิทยาโดยวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) และเสนอว่าเราสามารถอธิบายบุคลิกภาพเป็น 2 มิติ

1) มิติที่ 1 คือ อารมณ์มั่นคงคู่ค้ำกับอารมณ์หุนหัน (Emotional- Stability Neuroticisms)

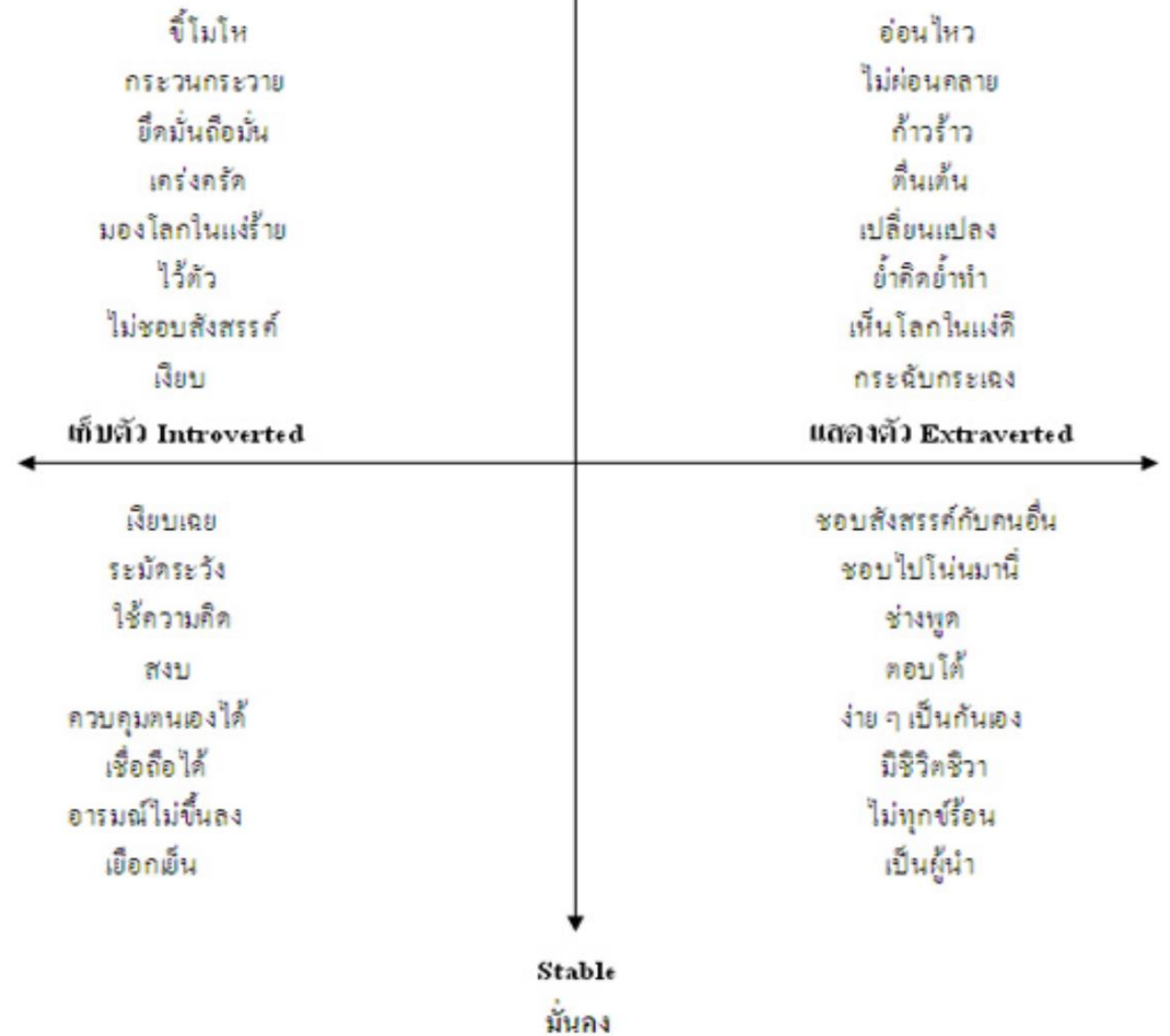
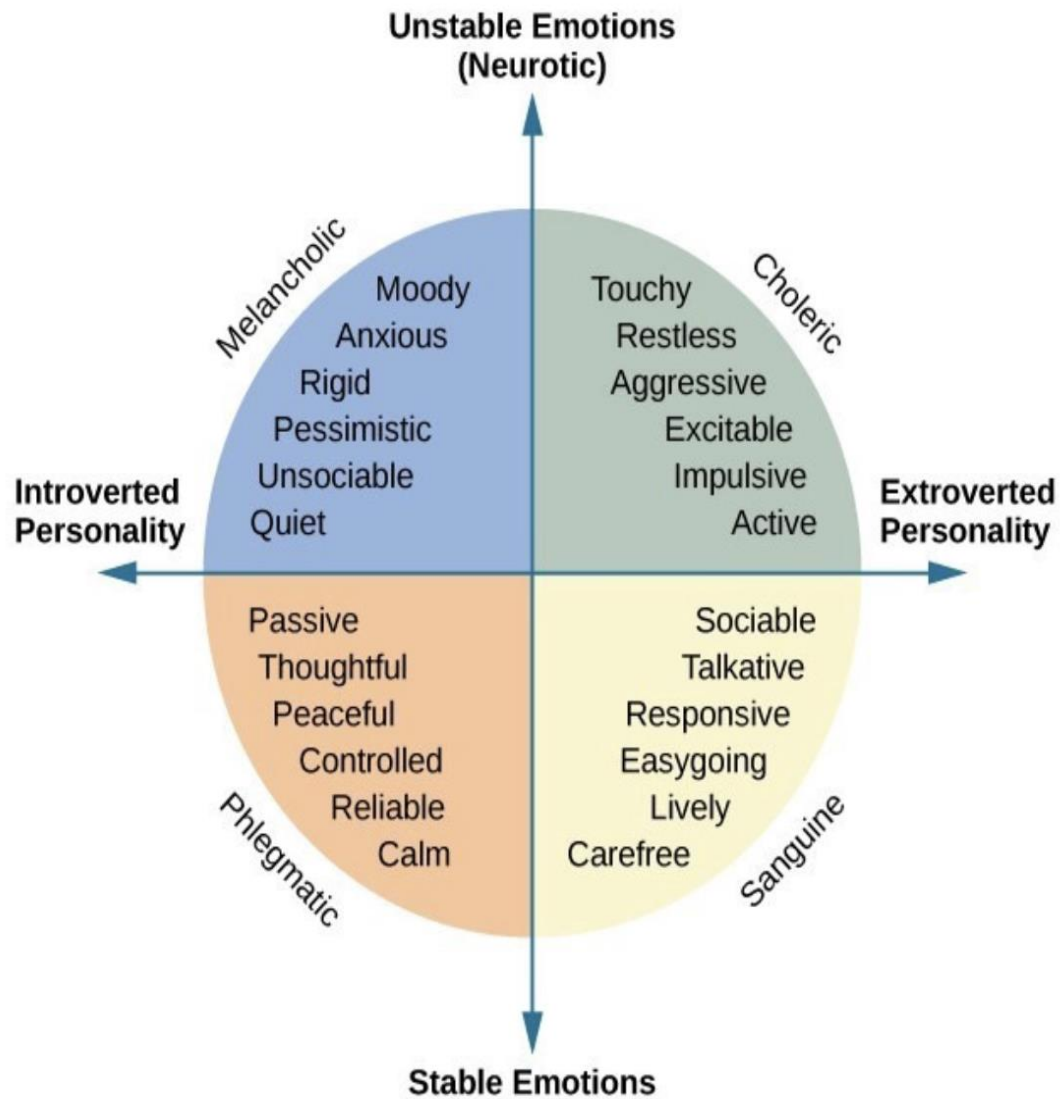
2) มิติที่ 2 คือ เก็บตัวคู่ค้ำกับแสดงตัว (Introversion – Extraversion) และจะได้บุคลิกภาพเป็น 4 แบบ คือ

มั่นคง-แสดงตัว (Stable-Extravert)

มั่นคง-เก็บตัว (Stable-Introvert)

หุนหัน –แสดงตัว (Neurotic-Extravert)

หุนหัน – เก็บตัว (Neurotic- Introvert) **ดังภาพ**

5. ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพที่เราได้เรียนรู้ในปัจจุบันนี้ เริ่มก่อตัวเป็นครั้งแรกโดยนักจิตวิทยาคลินิกซึ่งทำงานกับปัญหาต่าง ๆ ของคนไข้โรคจิตทุกวัน แต่ละคนก็มีวิธีการของตนเองในการรักษาคนไข้ซึ่งในที่สุดวิธีการต่าง ๆ ของเขาเหล่านั้นก็คือ **รากฐานทฤษฎีบุคลิกภาพในปัจจุบัน** นักจิตวิทยาคลินิกเหล่านั้นมักมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน เกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นบุคลิกภาพ เป็นต้นว่า นักจิตวิทยาคลินิกคนหนึ่งกล่าวว่าวิธีการฝึกชั่งถ่ายที่รุนแรงกับเด็กมักจะพัฒนาบุคลิกภาพแบบย่ำคิดย่ำทำในเรื่องความสะอาดเมื่อ โตขึ้น แต่นักจิตวิทยาอีกคนอาจกล่าวว่าการพัฒนาบุคลิกภาพแบบย่ำคิดย่ำทำมีสาเหตุมาจากตัวแปรอื่น ๆ มากกว่าสาเหตุจากวิธีการฝึกการชั่งถ่ายที่รุนแรงอย่างเดียว

ในบทนี้จะอธิบายทฤษฎีบุคลิกภาพเรียงลำดับก่อนหลังของแต่ละทฤษฎี ทฤษฎีแรกในต้นศตวรรษที่ 20 คือ **ทฤษฎีจิตวิเคราะห์** **ทฤษฎีของกลุ่ม فروยด์** **ทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์** และ **ทฤษฎีพฤติกรรม**

5.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theories) มีรากฐานมาจากการศึกษา การสังเกต คนไข้อารมณ์แปรปรวน เพราะคนไข้เหล่านี้มีปัญหาข้อขัดแย้งที่เห็นได้ชัดเจนกว่าคนทั่วไป นักจิตวิเคราะห์ใช้วิธีการบำบัดทางจิตซึ่งให้เห็นถึงสาเหตุของความขัดแย้งเหล่านี้ ขณะเดียวกันได้ใช้ความพยายามที่จะถ่วงกรองข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นหมวดความรู้ จนใช้เป็นทฤษฎีให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนต่อไป ทฤษฎีจิตวิเคราะห์มุ่งว่าพฤติกรรมเป็นผลที่เกิดจากแรงกระตุ้นหลายอย่างภายในตัวบุคคลและหน่วยบุคลิกภาพในแนวจิตวิเคราะห์ก็คือชีวะประวัติบุคคลนั่นเอง **ในบทนี้เราจะอภิปรายบุคลิกภาพตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ในแนวต่างกัน ดังต่อไปนี้**

5.1.1 ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ความคิดแรกเริ่มของ Freud ได้รับอิทธิพลอย่างมาก จากการศึกษาคนไข้เป็นจำนวนมากในคลินิกของเขา ตัวอย่างคนไข้คนหนึ่งชื่อ Miss Elizabeth Von R. ได้รับความทรมานจากการปวดขา 2 ข้าง ซึ่งทำให้เดินไม่ได้ จากการตรวจไม่พบความผิดปกติทางร่างกายเลย **จากการตรวจสภาพจิต Freud ลงความเห็นว่าคุณไข้มีความขัดแย้งทางอารมณ์อย่างรุนแรง** ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเธอ และจากการตรวจคนไข้หลาย ๆ คนซึ่งมีสาเหตุเช่นเดียวกับเธอ Freud จึงเสนอเป็นทฤษฎีขึ้น โดยกล่าวว่า “ปัญหาทางอารมณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจหลายอย่าง ซึ่งขัดแย้งภายในตัวบุคคลโดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างจิตสำนึกและจิตไร้สำนึก ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้อาจตรวจค้นหาสาเหตุได้โดยวิธีจิตวิเคราะห์”

Freud เชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งในจิตใจทั้งหลายไม่ได้เกิดกับคนไข้ที่มีอารมณ์แปรปรวนเท่านั้น **คนปกติก็อาจมี** ปัญหาเช่นเดียวกันและอาจเกิดการแปรปรวนทางจิตได้ ซึ่ง Freud สรุปว่า ความขัดแย้งของ Miss Elizabeth Von R. เกี่ยวกับ จิตไร้สำนึกที่เธอได้แอบรักน้องชายของเธอและจิตสำนึก คือ ความจริงที่รับรู้ว่ามันเป็นไปได้ จากความกดดันทาง ความรู้สึกทางอารมณ์รุนแรงนี้ทำให้เกิดความผิดปกติทางจิตใจ ซึ่งมีผลต่อการเจ็บป่วยทางกาย คือปวดขาเดินไม่ได้

จากการศึกษาขั้นต้น Freud อธิบายว่าโครงสร้างบุคลิกภาพประกอบเป็น 3 ส่วน ได้แก่ id, ego และ superego โดย **id เป็นที่ตั้งของแรงขับสัญชาตญาณทั้งหลายซึ่ง Freud เรียกว่า libido** เช่น พลังสัญชาตญาณทางเพศซึ่งแสดงให้เห็นในแต่ละขั้นพัฒนาการตั้งแต่วัยทารกจนตลอดชีวิต id บริหารงานเพื่อสนองความต้องการทางสัญชาตญาณ โดยอาการของพฤติกรรมสะท้อน (reflex) และ **โดยการคิดฝันอย่างลม ๆ แล้ง ๆ (primary process)**

ego เป็นอีกส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพบริหารงานอย่างกระบวนการทุติย (secondary process) เพื่อสนองความต้องการของ id อย่างแท้จริง **โดยยึดเอาเหตุผลและข้อเท็จจริงเป็นหลัก (reality principle)**

superego ซึ่งพัฒนาขึ้นภายหลังที่ ego ได้เผชิญหน้ากับสังคมและจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ superego จะควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในวิถีที่สังคมยอมรับ superego จึงทำหน้าที่ 2 ประการ คือ **อุดมคติ (ego ideal)** เป็นพลังงานที่หนุนบุคคลทำความดีเพื่อส่วนรวม และ **มโนธรรม (conscience)**

พลังงานของ id จะต้องถูกควบคุมโดยอีกระบบหนึ่งคือ superego เป็นพลังงานเหนียวรั้งมิให้บุคคลทำความชั่ว ego จึงเปรียบเสมือนตัวกลางสนองความต้องการของพลังสัญชาตญาณและควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในขอบเขตสังคม ถึงแม้ superego จะคอยขัดขวางมิให้ ego กระทำตามใจ แต่เมื่อบุคคลนอนหลับหรือขณะเปลอ id ก็แสดงออกทดแทนในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความฝัน การปลั่งปากพูด หรือ อาการ โรคจิตประสาทบางชนิด ในขณะเดียวกัน ego ก็จะคอยดึงคูด superego และ id ให้เข้าสู่หลักของความเป็นจริง พลังงานทั้งสามนี้มักขัดกันตลอดเวลา ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งในจิตใจทั้งหลายและให้บุคคลเกิดความวิตกกังวล แต่ธรรมชาติช่วยให้คนเราลดความวิตกกังวลได้บ้างโดยการใช้กลไกป้องกันตัวเองหากพลังทั้งสามขัดกันมาก ๆ ก็อาจแสดงออกมาในรูปการป่วยไข้หรือพฤติกรรมแปรปรวนต่าง ๆ ซึ่ง Freud ได้ค้นพบวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งเหล่านั้นโดยวิธีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis)

เมื่ออธิบายบุคลิกภาพใน โครงสร้างแล้วก็น่าจะกล่าวถึงบุคลิกภาพในแง่พัฒนาบ้าง Freud เสนอขั้นพัฒนาการบุคลิกภาพตามจิตและเพศ (Psychosexual Development) 5 ลำดับขั้นพัฒนาการ แต่ละขั้นบุคคลแสวงหาความพึงพอใจทางเพศตามจุดต่าง ๆ ของร่างกาย การพัฒนาที่เป็นไปอย่างราบรื่นตลอดทุกขั้นนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพที่สมบูรณ์เมื่อ โตขึ้น

5.2 ทฤษฎีของกลุ่มฟรอยด์ใหม่ (The Neo-Freudian) ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.2.1 Alfred Adler จิตแพทย์ชาวเวียนนา ประเทศออสเตรีย ลูกศิษย์ Freud เคยทำงานกับ Freud ระยะเวลาหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับ Freud เรื่องแรงขับทางเพศมีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรม Adler เชื่อในอิทธิพลของสังคม ได้ชี้ให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลจะเป็นอย่างไรย่อมถูกกำหนดโดยสังคม เช่น เศรษฐกิจ การเมือง ประเพณี วัฒนธรรม วิธีการเลี้ยงดู เขามองเห็นความบกพร่องทางกายและจิตใจของมนุษย์ทุกคนว่าก่อให้เกิดปมด้อยและจากความรู้สึกด้อย จะเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้คนดิ้นรนต่อสู้เพื่อสร้างข้อดีเด่น ข้อดีเด่นที่สร้างสรรค์ขึ้นนี้เป็นฐานวางวิถีชีวิตซึ่งบุคคลจะปรับให้เด่นยิ่งขึ้นจนมีสภาพเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง Adler เชื่อว่าความรู้สึกนี้เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเด็ก เพราะเด็กจะต้องพึ่งผู้ใหญ่ไม่มีทางเท่าเทียมผู้ใหญ่ได้ จึงต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้เท่าเทียม ซึ่ง Adler อธิบายว่าเป็นการดิ้นรนเพื่อให้ตนมีอำนาจ ถ้าการต่อสู้ดิ้นรนนั้นพบอุปสรรคซึ่งทำให้เกิดความกังวลใจ ความรู้สึกด้อยที่มีอยู่เป็นธรรมดาก็จะกลายเป็นปัญหาขึ้นมา บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะดิ้นรนต่อสู้เพื่อไปสู่เป้าหมายได้ แต่ถ้าบุคคลปรับตัวไม่ได้จะพัฒนาปมเชื่อง ชอบแสดงอำนาจ ก้าวร้าวเพื่อปิดบังข้อบกพร่องของตน

5.2.2 Carl G. Jung นักจิตวิทยาชาวสวิส เป็นเพื่อนสนิทและร่วมงานกับ Freud หลายปีและเป็นผู้หนึ่งซึ่ง Freud ยกย่องมาก ต่อมา Jung คัดค้านทฤษฎีของ Freud หลายเรื่องในที่สุดก็แยกกัน Jung มีความคิดว่าบุคลิกภาพเป็นผลมาจากการตั้งเป้าหมายอนาคตและประสบการณ์ปัจจุบันมากกว่า ทฤษฎีของ Jung กล่าวว่า ชีวิตมนุษย์เป็นการพยายามบากบั่นที่จะบรรลุเป้าหมายในอนาคตนั่นคือ ความมีเอกภาพและบูรณภาพ (Unity and Perfection) โดยระบบต่าง ๆ ของบุคลิกภาพสามารถทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้องและสมดุล บุคลิกภาพที่เป็นเอกภาพสามารถแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตอย่างมีวุฒิภาวะและปรับตัวได้

ทฤษฎีของ Jung ยังแตกต่างจาก Freud ไปอีกนั่นคือ ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตไร้สำนึก Freud กล่าวว่าถึงจิตไร้สำนึกเฉพาะประสบการณ์ของบุคคลเท่านั้น แต่ Jung กล่าวว่าจิตไร้สำนึกของบุคคลมี 2 ฝ่าย คือจิตไร้สำนึกส่วนตัว (Personal) และ จิตไร้สำนึกส่วนรวม (Collective or Racial) ซึ่งเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่บุคคลมีแตกต่างกัน และประสบการณ์ร่วมเชื้อชาติทุกคนได้รับมาจากบรรพบุรุษดั้งเดิมเหมือนกัน เช่น การกลัวความมืด ความเชื่อในเทพเจ้า ความรักแม่ ความเอื้อเฟื้อต่อมนุษย์ด้วยกัน

5.2.3 Karen Horney นักจิตวิทยาหญิงชาวเยอรมันเป็นอีกท่านหนึ่ง ซึ่งเน้นถึงความขัดแย้งในจิตใจอันเนื่องมาจากสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เมื่อบุคคลมีความขัดแย้งในจิตมีผลทำให้บุคคลเกิดความหวาดกังวล (Basic Anxiety) Horney ย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก เช่น พ่อแม่ที่ไม่รู้จักเลี้ยงลูกใช้วิธีการแบบไม่คงเส้นคงวาในการอบรมลูก หรือไม่ให้ความอบอุ่นใจ ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเด็ก หรือพ่อแม่ที่ปกป้อง ยกยอลูกจนเกินไปไม่สอนให้รู้จักรับผิดชอบจะทำให้เด็กรู้สึกหวั่นไหว ไม่มั่นคงและก่อให้เกิดความวิตกกังวล วิธีการที่เด็กใช้ลดความวิตกกังวลจะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ Horney ใช้คำว่าความต้องการแบบโรคประสาท (Neurotic Need) ซึ่งเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทุกคนใช้เพื่อช่วยในการปรับตัวก่อให้เกิดความวิตกกังวลนั้น ๆ เช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบพ่อแม่ใช้อำนาจบังคับโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่รัก มักมีอาการหวาดกังวล และ มีความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจเด็กอาจใช้วิธียอมจำนนต่ออำนาจเพื่อแลกกับความรักของพ่อแม่พฤติกรรมยอมจำนนอาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของเขา พฤติกรรมโรคประสาทอื่น ๆ เช่น ต้องการอำนาจ ต้องการความสัมฤทธิ์ผลส่วนตัว ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ต้องการความเรียบร้อยไม่มีที่ติ ความต้องการแบบโรคประสาทนี้ถ้าได้รับการตอบสนองไม่ถูกต้องแล้วอาจทำให้บุคคลเป็นโรคประสาทได้

5.2.4 Erik Erikson ทฤษฎีบุคลิกภาพของ Erikson มีแนวคิดส่วนหนึ่งมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ แต่ได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพ Erikson อธิบายในแง่จิตสังคม (Psychosocial) ซึ่งมีแนวคิดของนักสังคมวิทยาด้วย ส่วนในแง่ของโครงสร้างบุคลิกภาพนั้นเขาสนับสนุนความคิดของ Freud เกี่ยวกับระบบ ego มากกว่า id และ superego เขายอมรับว่า egoทำหน้าที่บริหารบุคลิกภาพและเป็นส่วนที่เกิดพฤติกรรมทั้งหลาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของบุคคลในด้านการปรับตัว การตัดสินใจ ความเชื่อและทัศนคติ สำหรับเรื่องพัฒนาการนั้น Erikson อธิบายว่า บุคคลจะต้องผ่านการพัฒนาการ 8 ลำดับขั้น (รายละเอียดในบทที่ 2 หน้า 21) และเผชิญปัญหากับข้อขัดแย้งทางจิตใจในแต่ละขั้น ถ้าบุคคลได้รับการเลี้ยงดูดี ไม่พบปัญหาข้อขัดแย้งก็จะบรรลุความเป็นอัตลักษณ์ () และมีบุคลิกภาพงอกงามเมื่อ โตขึ้นและถ้ามีปัญหา ก็อาจมีความบกพร่องของบุคลิกภาพ

5.3 ทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ (Personality from a Phenomenological point of view)

มี 2 ทฤษฎีด้วยกัน คือ **Carl Roger** และ **Abraham Maslow** ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 Carl Roger อธิบายไว้ว่าโครงสร้างบุคลิกภาพของคนเราตามทัศนะของโรเจอร์ ประกอบด้วย 3 แบบ ดังนี้

1) **คนที่ตนมองเห็น (Self Concept)** รวบรวมข้อมูลตนตามที่ตนมองเห็นออกมาก่อน อาจจะจดบันทึกข้อมูลไว้ตามที่นึกได้ ไม่จำเป็นต้องนึกให้หมดในครั้งเดียว เพราะบางทีเราก็กลืมเรื่องบางอย่าง

2) **ตนตามที่เป็นจริง (Real Self)** คือ ตัวตนตามข้อเท็จจริง ข้อมูลคล้ายกับคนที่มองเห็น แต่เป็นสิ่งที่ยากเพราะบางคนอาจจะเข้าข้างตนเอง ไม่ยอมรับตามที่เป็นจริงเพราะรู้สึกด้อยกว่าคนอื่น วิธีที่ช่วยได้ นอกจากตนเองมองตนเองแล้ว อาจจะสังเกตจากที่คนอื่นพูดถึงเรา อาจจะเป็นเพื่อนสนิท แต่ต้องมีการกลั่นกรองด้วย เพราะบางคนไม่ชอบเรา อาจจะพยายามพูดให้เราด้อยกว่า บางคนกลัวเราเสียในพูดแต่สิ่งที่ดี ต้องพยายามที่จะตัดข้อมูลที่ เป็นเท็จ

3) **ตนตามอุดมคติ (Ideal Self)** คือ ตัวตนที่อยากมีอยากเป็น เป็นข้อมูลที่ทุกคนมีอยู่ในใจอยู่แล้ว แต่บางคนอาจจะปฏิเสธสิ่งที่อยากเป็น แล้วเลือกอย่างอื่นที่ง่ายกว่า ทั้งที่จริงไม่ชอบ เช่น เป็นคนพูดไม่เก่ง อยากพูดเก่งเวลานำเสนองาน แต่เคยลองครั้งแรกแล้วทำไม่ได้ก็สร้างเกราะขึ้นมาด้วยการปฏิเสธสิ่งนั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ถูกต้อง ทำให้เราไม่สามารถปรับ ตัวตนของเราได้

5.3.2 Abraham Maslow ทฤษฎีบุคลิกภาพปัจจุบัน เช่น จิตวิเคราะห์ย่อมก่อรูปมาจากการศึกษาพฤติกรรมของผู้มีจิตใจแปรปรวน แต่ Maslow สร้างทฤษฎีขึ้นจากการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่มีสุขภาพจิตปกติ เขากล่าวว่า ทุกคนใฝ่ฝันที่จะไปสู่ภาวะรู้ค่าจริงแห่งตน ความปรารถนาสูงสุดด้วยความพยายามจนสุดความสามารถแห่งตนแต่ด้วยมีเหตุภายนอกมากีดขวางตลอดช่วงชีวิตคน อุปสรรคอาจเป็นความขลาดกลัว และอื่น ๆ ทำให้โอกาสที่ก้าวไปสู่ความปรารถนาสูงสุดนั้นจึงสูญเสียไป Maslow ลำดับขั้นของความปรารถนาเบื้องต้นของมนุษย์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อการกินอยู่สมแก่สภาพ (Physiological Needs)
- 2) เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต (Security or Safety Needs)
- 3) เพื่อความรัก (Love or Belonging Needs)
- 4) เพื่อศักดิ์ศรีของชีวิต (Zen) (Esteem Needs)

Maslow ชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่ได้สมปรารถนาใน 4 ขั้นนี้แล้ว ก็ยังหาได้พบค่าจริงแท้ของชีวิตไม่

ต่อมาเมื่อบุคคลเกิดสำนึกว่าชีวิตที่ประเสริฐจะต้องอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้น เขาจึงเกิดความกล้าหาญ ที่จะให้ความพอต่อการแสวงหาแล้ว ตั้งใจหมั่นใช้วิริยภาพดำเนินชีวิตให้อยู่ในขอบเขต 15 ข้อต่อไปนี้จะเรียกว่า เข้าถึงประสบการณ์สุดยอดหรือได้รู้ค่าจริงแท้แห่งตน **ได้แก่**

1. เป็นผู้มองเห็นภาวะจริงแท้ในสรรพสิ่งจึงยอมรับความเหลื่อมล้ำของสถานการณ์ได้
2. เป็นผู้ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและของผู้อื่นเช่นกัน
3. เป็นนักคิดและนักทำโดยน้ำใสใจจริง (จิตว่างจากความเห็นแก่ตัว)
4. ยึดเอาปัญหาเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ตั้งตัวเองเป็นศูนย์กลางความสำคัญ
5. มองชีวิตอย่างปกติวิสัย เรียบง่าย
6. มีความคิดเห็นเป็นอิสระ หลุดจากพันธนาการ
7. ซาบซึ้งในความจริงตามธรรมชาติ ใฝ่สงบ
8. นิยมประสบการณ์แบบจิตว่าง และสมาธิ ดึงลึกในเหตุการณ์
9. เพื่อแผ่พร้อมจะเสียสละเพื่อมวลมนุษย์
10. มีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับบุคคลจำนวนไม่มาก
11. การจะความคิดเห็นของผู้อื่น
12. เลือกที่จะดำเนินตามมรรควิธีที่ถูกต้องถึงแม้จะเน้นซ้ำ เพื่อได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ถูกต้อง
13. มองเห็นมุมกลับของปัญหา มองเห็นทะเลย้อนกลับไปถึงต้นเงื่อนงำ จึงยิ้มได้และมองเห็นความทุกข์ยากเป็นเรื่องขำ
14. มีความคิดสร้างสรรค์ในเชิงปลดปมปัญหาได้ทุกด้าน
15. ไม่เชื่อคาถาอาคม ไม่ยึดมั่นกับระเบียบแบบแผน

อาจมีผู้ซักถามต้องปฏิบัติครบ 15 ข้อหรือไม่ตอบกว้าง ๆ ได้ คือ ข้อสำคัญอยู่ที่บุคคลให้ความพอต่อความปรารถนาเบื้องต้น 4 ข้อ แล้วเริ่มดำเนินชีวิตเพื่อความงอกงามแม้เพียงข้อเดียว จิตจะเริ่มโปร่งบาง สมาธิย่อมเกิดจะทำสิ่งใดก็เกิดปีติปราโมทย์ ประสบการณ์สุดยอดจะตามมา จักสม่าเสมอเจิดจ้าเพียงใดขึ้นอยู่กับความเข้มข้นแห่งการปฏิบัติ

อาจลองเริ่มปฏิบัติด้วย 4 ข้อ ต่อไปนี้คือ 1) พยายามมองหาจริงแท้ในสรรพสิ่ง 2) กระทำเพื่อมวลมนุษย์ 3) สร้างสรรค์ความไม่เบียดเบียน 4) ทำงานด้วยน้ำใสใจจริง

ผู้ใดก็ตามทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความสมัครใจ พร้อม ระดับจิตจะเริ่มเปลี่ยนทันที

5.4 ทฤษฎีพฤติกรรม (Behavioral Theory) John Dollard & Neal Miller (1950) นักจิตวิทยา

พฤติกรรม กล่าวว่า บุคลิกภาพพัฒนาได้ตามกระบวนการเรียนรู้ โดยวิธีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขสิ่งเร้า (Classical) และแบบผลกรรม (Operant) บุคคลจะถูกกระตุ้นจากความต้องการทางสรีระวิทยาและความต้องการทางสังคม ถ้าความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองอย่างพอใจ บุคคลก็จะเรียนรู้การตอบสนองความต้องการอื่น ๆ ในลักษณะคล้าย ๆ กัน ดังนั้นลักษณะนิสัยของบุคคลจึงเกิดจากการเรียนรู้โดยวิธีการตอบสนองแบบผลกรรม (Operant) เขาตอบสนองเพื่อลดแรงขับ และถ้าการตอบสนองใดลดแรงขับได้ ต่อไปการตอบสนองที่คล้ายกันนี้ก็อาจเกิดขึ้นได้อีก

Dollard & Miller เสนอทฤษฎีของเขาเพื่ออธิบายปัญหาของบุคลิกภาพในคนปรับตัวได้ยาก อาการโรคประสาทเป็นพฤติกรรมซึ่งมักเกิดขึ้นได้ในวัยเด็ก เช่น เด็กมักสับสนในการกระทำของตนเอง การดึงแขนตุ๊กตานั้นบางครั้งได้รับการลงโทษบางครั้งไม่ลงโทษ เนื่องจากพ่อแม่คิดว่าการกระทำนั้นเป็นการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก พ่อแม่มักทำให้เด็กเกิดความสับสนซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นต้นเหตุของปัญหาความขัดแย้งทางจิตใจของเด็กซึ่งทำให้มีพฤติกรรมโรคประสาทในรูปของฮีสทีเรีย ความกลัว ผิดปกติ และการปรับตัวผิด ๆ เป็นต้น

6. การประเมินบุคลิกภาพ

การประเมินบุคลิกภาพมีอยู่หลายวิธี ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้ทดสอบ เช่น ผู้จัดการโรงงานต้องการคัดเลือกคนงาน ย่อมแตกต่างจากนักบริหาร โรงเรียนที่ต้องการคัดเลือกครูหรือผู้บริหารการบินคัดเลือกนักบิน เป็นต้น โดยทั่วไปการประเมินบุคลิกภาพมี 3 วิธี คือ

1. การใช้แบบสอบถามหรือแบบทดสอบ
2. การสัมภาษณ์
3. การสังเกต

ในบทนี้จะกล่าวเฉพาะเรื่องการใช้แบบทดสอบเท่านั้น ซึ่งมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 การใช้แบบสอบถามหรือแบบทดสอบ (Questionnaire)

แบบทดสอบบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นเพื่อตอบคำถามที่เป็นมาตรฐานเรียกว่า ชุดข้อทดสอบบุคลิกภาพหรือแบบสอบถาม (Personality Inventory or Questionnaire) เพื่อนำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ หรือเพื่อวัดการปรับตัวทั่ว ๆ ไป ความเที่ยงของแบบทดสอบมาจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบกับตัวเกณฑ์อื่น ๆ ที่เป็นมาตรฐาน ถ้าคำตอบที่ได้จากคำถามตรงกับลักษณะนิสัยของผู้ถูกทดสอบก็แสดงว่าแบบทดสอบนี้มีความเที่ยงตรง

แบบทดสอบบุคลิกภาพต้องการคำตอบแบบอัตวิสัย (Subjective) แต่ผู้ถูกทดสอบอาจจะให้คำตอบที่ผิดไปจากความเป็นจริงได้ เนื่องจากต้องการสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น นักจิตวิทยาจึงสร้างคำถามชนิดที่ตรวจเช็คคำตอบที่บิดเบือนข้อเท็จจริงได้ แบบสอบถามที่ใช้ทดสอบบุคลิกภาพมีมากมายหลายชนิดแล้วแต่จุดประสงค์บางชนิดใช้คุณลักษณะนิสัยทั่ว ๆ ไป บางชนิดดูปัญหาทางบุคลิกภาพ ในบทนี้จะยกตัวอย่างแบบทดสอบที่ใช้กันแพร่หลาย เช่น CPI, EPPS และ MMPI เป็นต้น

6.1.1 แบบสำรวจทางจิตวิทยาของแคลิฟอร์เนีย (California Psychological Inventory: CPI) แบบทดสอบนี้จะช่วยให้ทราบถึงลักษณะนิสัยต่าง ๆ เช่น การเข้าสังคม วุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตัวเอง แว่วแห่งความสัมฤทธิ์ผล และประสิทธิภาพทางสติปัญญา มีคำถาม 480 ข้อและมีกระดาษคำตอบแยกต่างหาก ผู้ตอบต้องตอบว่าจริงหรือไม่จริง เช่น ฉันชอบงานสังคมเพื่อต้องการเพื่อน ฉันมักสงสัยว่าฉันจะเป็นผู้นำได้ดีหรือไม่ เป็นต้น

6.1.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพของเอดเวิร์ดส์ (Edwards Personal Preference Schedule: EPPS) วัดความสนใจหรือทัศนคติของบุคคลในการสร้างแบบทดสอบ Edwards เลือกใช้ชุดความต้องการทางจิตใจของตน 15 ข้อ จากชุดความต้องการทางจิตใจ H.A.Murray ได้สรุปไว้ 28 ข้อ แบบทดสอบ Edwards มีทั้งสิ้น 225 ข้อ แต่ละข้อมี 2 ข้อความซึ่งผู้ตอบจะต้องเลือกข้อความใดข้อความหนึ่ง เช่น ก. ฉันเศร้าโศกเมื่อผิดหวัง ข. ฉันรู้สึกประหม่าเมื่อต้องพูดต่อหน้ากลุ่มคน

6.1.3 แบบสำรวจบุคลิกภาพรวมมินิโซต้า (Minnesota Multiphasic Personality Inventory : MMPI) สร้างขึ้นเพื่อช่วยในการวินิจฉัยพฤติกรรมแปรปรวน ผู้รับการทดสอบต้องตอบคำถาม 550 ข้อ แต่ละข้อต้องตอบว่า จริง ไม่จริง หรือตอบไม่ได้ แต่ละข้อจะแสดงให้เห็นถึงความคิดส่วนตัวและลักษณะนิสัยของบุคคลทั้งปกติและผิดปกติ บุคคลที่ตอบว่า ตอบไม่ได้ อาจแสดงให้เห็นว่าเป็นคนลังเล หรือเลียงไม่ตอบ ถ้ามีคำตอบชนิดนี้มากเกินไปไม่สามารถนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับคะแนนมาตรฐานได้ แต่บอกได้ว่าเป็นคนไม่ร่วมมือในการทดสอบ

6.2 การประเมินบุคลิกภาพชนิดฉายภาพตนเอง (Projective)

การทดสอบแบบฉายภาพตนเอง หรือ แบบโปรเจคทีฟแตกต่างจากการทดสอบด้วยแบบสอบถามการใช้แบบสอบถามมีคำถามและคำตอบแน่นอน คำตอบที่ได้บอกลักษณะนิสัยเป็นแบบไป แต่แบบทดสอบโปรเจคทีฟอาจมองถึงบุคลิกภาพทั้งหมดของผู้ตอบ คำตอบของผู้ตอบขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนตัวของผู้ตอบเอง เป็นการทดสอบรายบุคคล คำตอบที่ได้ไม่มีการตอบรับหรือปฏิเสธจะให้คำตอบอย่างไรก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้และจินตนาการหรือประสบการณ์ของผู้ตอบ คำตอบที่ได้อาจทำให้ทราบถึงแรงจูงใจไว้สำนึกต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ เช่น

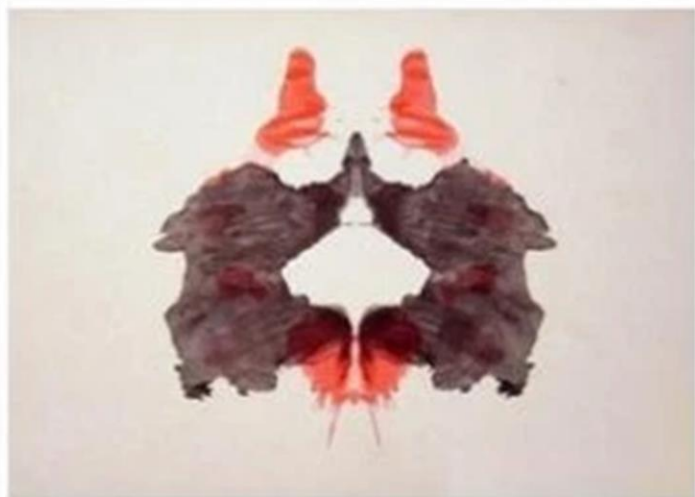
6.2.1 แบบทดสอบภาพหมึกหยดของรอร์ชาร์ท (Rorschach) เป็นแบบทดสอบที่ใช้แพร่หลายมากที่สุด ประกอบด้วยภาพหมึกหยดรวม 10 ภาพ มีภาพขาวดำ 5 ภาพ และ ภาพสี 5 ภาพ คำตอบที่ได้ไม่มีข้อถูกผิด ผู้ตอบต้องบรรยายภาพที่เห็นว่าคล้ายหรือเหมือนอะไรได้บ้าง ไม่มีการจำกัดเวลาและไม่จำกัดคำตอบ ผู้ทดสอบจะต้องได้รับการฝึกและมีความชำนาญพิเศษทั้งการให้การทดสอบ การให้คะแนนและการแปลผล

ภาพที่ 1 เกี่ยวกับความหวาดระแวง

ภาพที่เป็นไปได้ หน้าอก ส่วนใหญ่พื้นที่ที่โค้งมนด้านบนของภาพคำตอบที่พบบ่อย ค้างคาว ผีเสื้อ รูปผู้หญิง แมลง คุณอาจมีความหวาดระแวงน้อยถ้าคุณเห็น หน้ากาก ใบหน้าของสัตว์ ปีกา ผักทอง การ์ดใบนี้จะหมายถึง การกำหนดระดับการหวาดระแวงคนจิตใต้สำนึกและความรู้สึกเกี่ยวกับการร่างภาพ ถ้ามีคนเห็น ค้างคาว ผีเสื้อ มอด หรือ รูปผู้หญิง จะบ่งบอกได้ว่า ปกติ โดยเฉลี่ยแล้วไม่มีปัญหาที่ระบุ ถ้ามองเห็นเป็น โคมไฟ หน้ากาก หรือ ใบหน้าของสัตว์ คำตอบของพวกเขาอาจบ่งบอกถึงความหวาดระแวง สุดท้ายถ้ามีคนเห็น อะไรที่เสียหาย หรือ ดูถูกร่างกายของเพศหญิง คำตอบของเธอ แสดงให้เห็นว่าเธอ เธอมีความรู้สึกเชิงลบเกี่ยวกับภาพร่างกายของเธอหรือของเธอเอง

ภาพที่ 2 มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ภาพทางเพศที่เป็นไปได้ อวัยวะเพศชาย หรือในบางกรณีจะมองเห็นเป็นช่องคลอด สิ่งที่คุณควรเห็นในภาพนี้ คนสองคน หรือตัวตลก หากคุณเห็นนอกเหนือจากนี้บ่งบอกว่าคุณมีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่อบุคคล การ์ดใบนี้จะเป็นตัวกำหนดความปราถนาของแต่ละคนที่มีต่อความรุนแรงการสื่อสารระหว่างบุคคล และการปกครอง ถ้าเป็นคนที่ไม่เห็นสิ่ง ที่คล้ายกับ ผีเสื้อหรือมอด จะบ่งบอกว่าคนนั้นปกติ ถ้าบุคคลที่เขาเชื่อว่า พื้นที่สีแดงของหมึก นั้นเป็นสีของเลือด คนนั้นอาจมีความยากลำบากในการควบคุมความโกรธของเขา ถ้าเป็นคนที่ไม่เห็นอะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับคนสองคน แล้วเขาอาจจะมีปัญหาในการสื่อสารกับผู้อื่น สุดท้ายถ้าเห็นเป็นสัตว์ คนนั้นก็อาจจะมีความปรารถนาอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่

ภาพที่ 3 รสนิยมทางเพศ

ภาพทางเพศที่เป็นไปได้ อวัยวะเพศชาย หรือ หน้าอก
ผู้หญิง **สิ่งที่คุณควรเห็นในภาพนี้คือ ภาพผู้ชายสองคน** คุณอาจ
มีปัญหารักร่วมเพศถ้าคุณเห็น ผู้หญิงสองคน **การ์ดใบนี้ถูก**
ออกแบบมาเพื่อบ่งบอกถึงรสนิยมทางเพศของคุณ ถ้าบุคคล
นั้นเห็นอะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับ ชายสองร่าง คนนั้นก็
อาจจะมีความโน้มเอียงเพศตรงข้าม

ภาพที่ 4 ภาพนี้เกี่ยวกับทัศนคติ มุมมองที่มีต่อพ่อ

จากการมองภาพนี้เพียงครั้งเดียวเป็นเรื่องยากที่จะได้คำตอบที่ตรงกันทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ภาพนี้มักถูกมองว่าเป็น รองเท้าบูท หากดูจากด้านล่างแต่บางคนมองภาพนี้คล้ายกับ อวัยวะเพศชาย สุนัข มังกร หรือ หนังสัตว์ คำตอบที่ดี สามัญ มักจะมองภาพนี้ออกมาเป็น ผู้ชาย หมี่ กอลิล่า คำตอบที่ไม่ดีคือ คำตอบที่เกี่ยวกับการปะทะโจมตี เช่น การมองภาพออกมาเป็นการต่อสู้กันของกอลิล่า เป็นต้น

ภาพที่ 5 แนวโน้มที่จะมีอาการจิตเภท

ภาพทางเพศที่มีความเป็นไปได้ อวัยวะเพศชายที่ส่วนบนสุดของภาพ คำตอบที่ดีทั่วไป ค้างคาว ผีเสื้อ ความคิดเห็นที่ไม่ดี เห็นหมวดผีเสื้อเป็นกรรไกร หรือ อุปกรณ์ตัดใดๆที่บ่งบอกถึงความลึบสนทางเพศของผู้ชาย อาการจิตเภทบางครั้งเห็นได้จากที่เคลื่อนไหวผู้คนในภาพนี้ เห็นเป็นหัวจรเข้า บนปลายของค้างคาวที่มีปีกแสดงถึงความเป็นปรักษ์ ตัวรอร์สชาชเอง คิดว่านี่คือหยดที่ง่ายที่สุดในการตีความ มันเป็นค้างคาวหรือผีเสื้อและช่วงเวลา คุณไม่ต้องการที่จะพูดถึงสิ่งอื่นใดนักจิตวิทยาหลายคนเข้าใจอย่างยิ่ง จากจำนวนของการตอบสนองให้กับการ์ดใบนี้ ถ้าคุณพูดถึงภาพเพิ่มเติมได้ที่นี้กว่าในการ์ดใบที่สี่หรือหกก็คือการชี้หน้าของโรคจิตเภท

ภาพที่ 6 ทักษะการตีเรื่องเพศ

ภาพทางเพศที่มีความเป็นไปได้ หัวของอวัยวะเพศชาย (ส่วนบนของภาพ) หรือสลับกับอวัยวะเพศหญิง (ส่วนกลางและส่วนล่างของภาพ) คำตอบโดยทั่วไป หนังสือสัตว์ หรือ เรือดำน้ำ เมฆรูปเห็ด คนที่มีจมูกยาวและเคราแพะ เห็นได้ชัดว่า การทำนายนี้อาจแสดงให้เห็นทักษะ จิตใต้สำนึกเกี่ยวกับเรื่องเพศ อธิบายได้เป็นครั้งคราวเป็นมุมมองเล็กน้อยของคนที่มีแขนยื่นออกมา โดยทั่วไปความลับของการ์ดใบนี้คือการเปิดการตอบสนองที่ดี คือ การบอกว่ามันมีลักษณะเหมือนสัตว์ที่แอบซ่อน (เกี่ยวกับการตอบสนองที่เหมาะสมเฉพาะเมื่อจัดขึ้นทางด้านขวา) จากนั้นเปิดด้านข้างและบอกว่ามันมีลักษณะเหมือนเรือหรือเรือดำน้ำโผล่ขึ้นมา และบอกว่ามันมีลักษณะเหมือนเมฆรูปเห็ด หน้ากากคู่ของโรงละครหรือการ์ตูนผู้ชายที่มีจมูกยาวและเคราแพะ

ภาพที่ 7 ทักษะตีเรื่อง แม่

คำตอบที่พบบ่อยโดยทั่วไป หูกระต่าย คน คุณอาจจะมี ปัญหาเกี่ยวกับแม่อย่างมีนัยสำคัญ ถ้าคุณเห็น ผู้หญิงต่อสู้อ ร้างเด็ก หรือ ใบหน้า คุณอาจมีความเสี่ยงอาการโรคจิตเภทถ้าคุณเห็น โคมไฟ หรือ ตะเกียงน้ำมัน ในการ์ดใบนี้ดูหยาบๆ จะเหมือนรูป ตัว V บางครั้งจะเหมือนคนชี้หน้าไปหาอีกคน เป็นหูกระต่าย หรือภาพที่คล้ายกัน การ์ดใบนี้เป็นการ์ดที่เปิดเผยถึงความรู้สึกที่มีต่อแม่ ส่วนมากเห็นเป็น ผู้หญิงสองคน เป็นช่องคลอด รูปร่าง ถ้าเห็นเป็น แม่ผด ชุบชิบนิททา ผู้หญิงต่อสู้อ นั้นหมายความว่า ความสัมพันธ์ของคุณกับแม่ หากเห็นเป็นฟ้าผ่า บนร่างผู้หญิง แสดงว่าคุณอาจมีความวิตกกังวล แต่คุณไม่ควรที่จะเห็นพื้นที่สีขาวระหว่างหญิงสาวหรือผู้หญิงที่สามารถตีความได้ว่าเป็น ตะเกียงน้ำมันหรือวัตถุที่คล้ายกัน มันก็อ้างว่ามีเพียงอาการจิตเภทที่มักจะเห็นเป็นโคมไฟ

ภาพที่ 8 ความบกพร่องทางจิต

หมึกสีสันสวยงามที่อยู่บนกระดาษมีทั้งสีฟ้า สีส้ม สีชมพู และสีเทา จะเห็นสิ่งที่อยู่ในภาพจำนวนมาก ภาพที่สื่อถึงเพศ มักจะแสดงลักษณะทางเพศของเพศหญิง อยู่ด้านล่างของภาพ คำตอบที่ดี สัตว์สีขา เช่น สิงโต หมู หมี และอื่นๆ คำตอบที่พบบ่อย คือ ต้นไม้ ผีเสื้อ ชีโครงและต้นคริสต์มาส คำตอบที่ไม่ดี ไม่เห็นสัตว์สีขา สามารถบอกว่าคุณมีข้อบกพร่องทางจิตใจ คำตอบที่ดีอื่นๆ ต้นไม้ (สามเหลี่ยมสีเทาด้านบน) ผีเสื้อ(สีชมพู และพื้นที่สีส้มที่ด้านล่าง) และชีโครงหรือแผนภูมิกายวิภาค (รูปแบบโครงสร้างกระดูกในใจกลางระหว่างสี่เหลี่ยมสีฟ้าและสีเทารูปสามเหลี่ยม) การกำหนดองค์ประกอบทั้งหมดจะถูกมองว่าเป็นการออกแบบสื่อ(คำตอบที่ดี) หรือต้นคริสต์มาสที่เต็มไปด้วยเครื่องประดับ เด็กมีแนวโน้มที่จะชอบภาพและพูดเกี่ยวกับสีที่สดใส และรูปสัตว์ที่ทำให้น่าสนใจมากกว่า อวัยวะเพศชายหรือเพศหญิง

ภาพที่ 9 ความหวาดระแวง

ภาพประกอบไปด้วยหมึกสีส้ม ชมพูและเขียว สามารถมองเห็นภาพที่เฉพาะเจาะจง ภาพทางเพศที่มีความเป็นไปได้ มักจะมองเห็นอวัยวะเพศหญิงที่ด้านล่างของภาพ คำตอบที่ดีทั่วไป ถ้ามองเห็นเป็นรูปประเบิดนิวเคลียร์จะสามารถบ่งบอกถึงความหวาดระแวง การมองเห็นเป็นสัตว์ประหลาดหรือมนุษย์กำลังต่อสู้กัน จะสามารถบ่งบอกถึงความตกต่ำทางพัฒนาการทางสังคม หากคุณหมุนภาพ 92 องศา สามารถมองเห็นภาพผู้ชายบริเวณพื้นที่สีชมพูด้านล่างของภาพ

ภาพที่ 10 ความรู้สึกที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ

นี่คือภาพสุดท้ายของรอราร์ด และมีสีอันสดใสที่สุด ประกอบด้วย สีฟ้า เทา ชมพู เขียว ส้ม และเหลือง มันซับซ้อนมากที่จะประกอบรูปร่าง เข้าด้วยกัน และสิ่งต่างๆ มากมายที่มองเห็น ภาพทางเพศที่มีความเป็นไปได้ อวัยวะเพศชายอยู่ส่วนบนตรงกลางภาพ คำตอบที่พบบ่อย สิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล หรือ การมองผ่านกล้องจุลทรรศน์ นอกจากนี้ยังมีที่พบบ่อยอีกก็คือ แมงมุม หนอนผีเสื้อ และ หัวกระต่าย คำตอบที่ไม่ดี ภาพเป่าฟองต่างๆ หรือการพันควัน สามารถระบุได้ว่าเป็นคนพูดเก่ง

การแปลผล

๑. ตำแหน่ง (Location) พิจารณาว่าผู้ตอบมีความสัมพันธ์กับภาพ ณ ตำแหน่งใด หรือทั้งภาพ
๒. การพิจารณา (Determinants) พิจารณาว่าผู้ตอบแสดงคุณภาพของการดูภาพระดับใด เช่น สี รูปร่าง การเคลื่อนไหว เป็นต้น
๓. เนื้อหา (Content) พิจารณาว่าผู้ตอบตอบสนองสัมพันธ์กับสาระหรือไม่
๔. ลักษณะสามัญ (Popularity-Originality) พิจารณาว่าผู้ตอบตอบคำตอบแบบคนทั่ว ๆ ไปหรือไม่
๕. การจัดรูปแบบ (Form Level) พิจารณาว่าผู้ตอบว่าได้แสดงความคิดเห็นหรือการรับรู้อย่างชัดเจนหรือคลุมเครือ

ผู้ทดสอบจะต้องได้รับการฝึกและมีความชำนาญพิเศษ
ทั้งการให้การทดสอบ การให้คะแนนและการแปลผล

6.2.2 แบบทดสอบบรรยายภาพที.เอ.ที. (Thematic Apperception Test: TAT) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันแพร่หลายอีกประเภทหนึ่ง ประกอบด้วยรูปภาพ 31 ภาพ ต้องการให้ผู้ตอบบรรยายเรื่องราวในภาพ โดยการเล่าเรื่องจากจินตนาการ หรือเหตุการณ์ที่แสดงในภาพนั้นผู้ตอบอาจสอดแทรกตัวเองเข้าไปในเหตุการณ์นั้น โดยไม่รู้ตัว จากการวิเคราะห์เรื่องราวที่เรียบเรียงได้จากรูปภาพเหล่านั้น อาจทำให้ทราบถึงปัญหา ความสนใจ ทักษะคติ แรงจูงใจไร้สำนึก ซึ่งเผยให้เห็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้น แบบทดสอบบรรยายภาพ ที.เอ.ที. ก็เช่นเดียวกับแบบทดสอบรอร์ชาร์ด คือ **ต้องการผู้ทดสอบที่ชำนาญงานและได้รับการฝึกเป็นพิเศษในการให้การทดสอบและแปลผล**

ตัวอย่างแบบทดสอบที่มาติก แอปเปอร์เซปชัน เทส (THEMATIC APPERCEPTION TEST : TAT)

แบบทดสอบ TAT มีทั้งหมด ๓๑ ภาพ แบบทดสอบชุดนี้แต่ละภาพจะระบุว่าใช้กับเพศชาย หญิง เด็กชาย เด็กหญิง หรือใช้ได้ทุกเพศ เป็นต้น

การทดสอบแนวโน้มการรับรู้เรื่องราว เทคนิคการฉายภาพที่ใช้กันแพร่หลายอีกเทคนิคหนึ่งคือการทำให้ผู้รับการทดสอบจินตนาการเรื่องราวจากภาพที่เสนอให้ดู ผู้ริเริ่มการทดสอบ เช่นนี้คือ เมอร์เรย์ (Murray, 1943) ผู้เสนอบัญชีความต้องการทางจิต เรียกการทดสอบนี้ว่าการทดสอบแนวโน้มการรับรู้เรื่องราว (Thematic Apperception Test ย่อว่า TAT) TAT ของเมอร์เรย์ประกอบด้วยภาพ 20 ภาพ ตัวอย่างภาพหนึ่งที่ใช้ใน TAT แสดงในรูป 11.2

รูป 11.2 ตัวอ่อนแก่ใน ๘๐ นาที (Ivan Murray, 1943)

ในการสร้างเรื่องจากภาพ ผู้รับการทดสอบจะต้องตอบคำถาม 4 ข้อ คือ

- ก. อะไรกำลังเกิดขึ้น ? บุคคลในภาพคือใคร ?
- ข. เรื่องที่เกิดขึ้น มีสาเหตุความเป็นมาอย่างไร ?
- ค. บุคคลในภาพกำลังคิดเกี่ยวกับอะไร ? ใครกำลังต้องการอะไร?
- ง. สิ่งที่จะเกิดตามมาคืออะไร ? สิ่งที่จะทำคืออะไร ?

ท่านผู้อ่านอาจพิจารณาภาพในรูป 11.2 แล้วตอบคำถามทั้ง 4 ข้อนี้ ทีละข้อ ภายในเวลาประมาณ 5 นาที

- เมอร์เรย์มีความเชื่อว่า การสร้างเรื่องราวจากภาพจะสะท้อนความต้องการต่าง ๆ ของผู้สร้างเรื่อง ผู้ที่มีความต้องการสำเร็จ ก็มักจะสร้างเรื่องในทำนองตัวละครในเรื่องประสออุปสรรคต่างๆ และสามารถเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ด้วยตนเอง ผู้ที่มีความต้องการรับการช่วยเหลือก็มักจะสร้างเรื่องในทำนองมีบุคคลอื่นมาช่วยขจัดป้ปัญหาและอุปสรรคของตัวละครในเรื่อง ฯลฯ แบบทดสอบ TAT ได้มีผู้นำไปใช้วัดความต้องการสำเร็จ (Need for Achievement) ของบุคคลได้ผลเป็นที่น่าพอใจ (Atkinson and Birch, 1978)
- **การแปลผล**
พิจารณาความยาวของเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ การเก็บรายละเอียดของเหตุการณ์ การเล่าได้ต่อเนื่อง

7. แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพนั้นได้รับการสั่งสมเป็นเวลายาวนาน จนกลายเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่บุคลิกภาพสามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนได้เช่นกัน แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองนั้น จำเป็นต้องเข้าใจพื้นฐานบางประการเกี่ยวกับบุคลิกภาพให้ชัดเจน

7.1 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ

7.2 ลักษณะของบุคลิกภาพที่ดี

7.3 ขั้นตอนการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง

7.1 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการปรับปรุงบุคลิกภาพ

7.1.1 ทุกคนย่อมมีบุคลิกภาพที่ดีและควรปรับปรุงแก้ไขอยู่ในตัว ไม่มีใครมีบุคลิกภาพที่ดีทั้งหมดหรือเลวทั้งหมด ดังนั้นบุคลิกภาพจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขได้ บุคคลนั้นต้องรับรู้บุคลิกภาพภายในส่วนดีและไม่ดีของตนเอง

7.1.2 บุคลิกภาพเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรยึดบุคลิกภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาเป็นแบบอย่าง เพราะจะทำให้ผู้เลียนแบบเสียความเป็นตัวเอง

7.1.3 บุคลิกภาพแต่ละคนสามารถปรับปรุงแก้ไขกันได้ ทั้งที่ส่วนใหญ่เกิดจากนิสัยความเคยชินขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นในการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนมากแค่ไหน

7.1.4 บุคลิกภาพที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม

7.2 ลักษณะของบุคลิกภาพที่ดี

7.2.1 มีท่าทางกริยาที่อ่อนน้อม อ่อนโยน วาจาสุภาพ

7.2.2 แต่งกายด้วยความสุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ

7.2.3 มีมารยาททางสังคม

7.2.4 คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ว่องไว และกระตือรือร้น

7.2.5 มีเหตุผลและรู้จักใช้วิจารณญาณ

7.2.6 ควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

7.2.7 มีความอดทนอดกลั้น

7.3 ขั้นตอนการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง

7.3.1 **ขั้นสำรวจตนเอง**

- 1) มองตัวเองด้วยความเป็นกลาง
- 2) เปิดใจรับฟังความคิดเห็นหรือคำวิพากษ์วิจารณ์จากคนรอบข้าง
- 3) ใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ เช่น MMPI CPI EEPS TAT ซึ่งมีข้อจำกัดว่าต้องเป็นผู้ได้รับการฝึกฝนในการใช้และแปลแบบทดสอบมาโดยเฉพาะจึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริง

7.3.2 **ขั้นลงมือปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง** ควรเรียงลำดับบุคลิกภาพที่จะปรับปรุงจากง่ายไปยาก ต้องมีความเชื่อมั่น ตั้งใจจริง บุคลิกภาพส่วนใหญ่มักจะกลายเป็นนิสัยเคยชิน ซึ่งต้องคอยระมัดระวัง ที่สำคัญควรมีระยะเวลาที่จะปรับปรุงให้ชัดเจน

7.3.3 **ขั้นประเมินผลสำรวจว่าบุคลิกภาพ** ที่จัดเรียงมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ขณะเดียวกันสังเกตจากเสียงสะท้อนของคนรอบข้าง ว่าได้ผลคืบหน้าอย่างไร

แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร
และการสื่อสารในการทำงานเมื่อจบการศึกษา

<https://www.youtube.com/watch?v=tRtpZuGPJ-Q>